หอสมุดกลาง สถาบันวิทยบริการ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

อุบัติเหตุนับว่าเป็นสาเหตุการตายที่สำคัญของประชากรในประเทศ ดังสถิติที่ ได้จากสำนักนโยบายและแผนสาธารณสุข พบว่า ในปี พ.ศ. 2535 พบว่าอุบัติเหตุเป็นสาเหตุการตายอันดับสองรองจากโรคหัวใจ โดยมีอัตราคิดเป็นร้อยละ 48.5 (สำนักนโยบายและแผนสาธารณสุข,2536)

ในการเกิดอุบัติเหตุของประชากรไทยนั้น สืบเนื่องมาจากการพัฒนาการคมนาคมขนส่งทางบกอย่างรวดเร็ว เริ่มตั้งแต่ปี พ.ศ.2504 เป็นต้นมา ปริมาณถนนเพิ่มขึ้นจากเพียง 23 หมื่นกิโลเมตร เป็น 56,902.647 กิโลเมตร ในปี พ.ศ.2536 และปริมาณรถที่เพิ่มขึ้นจากไม่กี่แสนคันมาเป็นประมาณ 10,546,658 คัน จึงทำให้อุบัติเหตุจากการจราจรเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว และก่อให้เกิดความเสียหายถึงชีวิต และทรัพย์สินของประชาชน (คณะกรรมการป้องกันอุบัติภัยแห่งชาติ,2537) ดังสถิติความเสียหายที่เกิดขึ้นกับบุคคลของคดีอุบัติเหตุจราจรทางบกทั่วราชอาณาจักรประจำปี พ.ศ.2536 ปรากฏว่ามีคนตายรวมทั้งสิ้นจำนวน 9,496 คน บาดเจ็บ จำนวน 25,330 คน เปรียบเทียบกับปี พ.ศ.2535 พบว่า มีคนตายเพิ่มขึ้นจำนวน 1,312 คน หรือเพิ่มขึ้นร้อยละ 16.0 ส่วนความเสียหายกับทรัพย์สิน ในปี พ.ศ.2536 พบว่าทรัพย์สินเสียหาย คิดเป็นมูลค่าทั้งสิ้น 1,021.464 ล้านบาท ซึ่งเปรียบเทียบกับปี พ.ศ.2535 ปรากฏว่า ทรัพย์สินเสียหายเพิ่มขึ้นเป็นมูลค่า 413.671 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 68.1 (ศูนย์ข้อมูลข้อสนเทศกรมตำรวจ,2536)

การเกิดอุบัติเหตุจราจรนั้น มักเกิดจากรถจักรยานยนต์เสียเป็นส่วนใหญ่ ซึ่งเห็นได้จากการวิจัยครั้งหลังสุดของสถาบันนิติเวชวิทยา กรมตำรวจ ในช่วง 6 เดือน ของปีพ.ศ.2533 ระหว่างเดือนมิถุนายน - ธันวาคม ในจำนวนอุบัติเหตุที่ทำให้เกิดการเสียชีวิตมี 405 ราย โดย

เกิดขึ้นในช่วงฤดูฝน 221 ราย คิดเป็นร้อยละ 54.6 และฤดูหนาว 184 ราย คิดเป็นร้อยละ 45.4 ซึ่งอุบัติเหตุจะเกิดจากรถจักรยานยนต์มากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 71.4 (ทัศนะ สุวรรณจูฑะ, 2534) และจากรายงานข้อมูลอุบัติเหตุทางหลวงแผ่นดินประจำปี พ.ศ.2535 พบว่า รถจักรยานยนต์เป็นพาหนะที่ก่อให้เกิดอุบัติเหตุเป็นอันดับสองรองจากรถบรรทุกสาเหตุส่วนใหญ่ที่ทำให้เกิดอุบัติเหตุ ได้แก่ การขับรถตัดหน้ารถอื่นในระยะทางกระชั้นชิด (กองตำรวจทางหลวง, 2536 เอกสารอัดสำเนา) นอกจากนี้ผลการวิเคราะห์ข้อมูลอุบัติภัยของชุมชนประจำปี พ.ศ. 2535 พบว่าอุบัติเหตุของประชาชนในกลุ่มอายุ 15-19 ปี เกิดจากสาเหตุรถจักรยานยนต์เป็นอันดับหนึ่ง รองลงมาคือ รถจักรยานสามล้อ และรถยนต์ตามลำดับ (สำนักงานคณะกรรมการป้องกันอุบัติภัยแห่งชาติ,2535 เอกสารอัดสำเนา)

ส่วนผู้เสียชีวิตและบาดเจ็บด้วยอุบัติเหตุนั้น จะเป็นเพศชายมากกว่าเพศหญิงถึง 4 เท่า วัยรุ่นและวัยทำงาน จะมีอัตราเสี่ยงสูงกว่าวัยอื่น ๆ สถิติได้จากทั่วประเทศกำลังพัฒนาและประเทศพัฒนาพบว่า อุบัติเหตุบนถนนเกิดขึ้นกับคนอายุในวัยรุ่นและเยาวชน (15-24 ปี) เกือบร้อยละ 50 ดังนั้นจึงถือว่า เด็กวัยรุ่นและวัยหนุ่มสาวเป็นกลุ่มอัตราเสี่ยงสูง เช่น ชอบขับขี่รถจักรยานยนต์ด้วยความเร็วสูงและผาดโผน (วิจิตร บุณยะโหตระ,2536)

สำหรับจังหวัดชลบุรีนับว่าเป็นจังหวัดที่มีการจราจรคับคั่ง และมีสถิติเกิดอุบัติเหตุจราจรสูงจังหวัดหนึ่ง ซึ่งความรุนแรงมีผลทำให้ผู้ประสบอุบัติเหตุถึงแก่ความตายและสูญเสียทรัพย์สินจำนวนมากโดยเฉพาะในบริเวณเขตเทศบาลซึ่งมีการจราจรคับคั่ง ดังสถิติที่ได้จากกองสถิติสาธารณสุขกระทรวงสาธารณสุข ในปี พ.ศ 2534 และ พ.ศ. 2535 อัตราตายด้วยอุบัติเหตุยานยนต์สูงสุด 10 อันดับแรกในประเทศไทย (อัตราต่อประชากรแสนคน) พบว่าจังหวัดชลบุรี มีอัตราตายต่อแสนคนเฉลี่ยสูงสุดเป็นอันดับหนึ่งคือ 69.55 และ 72.67 (กองสถิติสาธารณสุข,2536)

จากจำนวนรถที่จดทะเบียนตามพระราชบัญญัติรถยนต์ ปี พ.ศ. 2536 ในจังหวัดชลบุรี พบว่า จำนวนพาหนะที่นำมาจดทะเบียนมีรถจักรยานยนต์มากที่สุด คือ 28,581 คัน รองลงมา ได้แก่ รถบรรทุกส่วนบุคคล รถยนต์นั่งส่วนบุคคลไม่เกิน 7 คน และรถยนต์นั่งส่วนบุคคลเกิน 7 คน คือ 7,579 คัน 3,442 คันและ 713 คัน ตามลำดับ (ฝ่ายทะเบียนการขนส่งทางบกจังหวัดชลบุรี,2537) และจากจำนวนผู้ป่วยเนื่องจากอุบัติเหตุจราจรของ

โรงพยาบาลศูนย์ชลบุรีในปีงบประมาณ 2535 และปี 2536 (แผนกอุบัติเหตุ โรงพยาบาลศูนย์ชลบุรี,2537) พบว่าผู้ป่วยเนื่องจากอุบัติเหตุรถจักรยานยนต์มีจำนวนมากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 80.41 และ 80.82 ตามลำดับ ซึ่งจำนวนผู้ป่วยเนื่องจากอุบัติเหตุจราจรมีจำนวนมากขึ้นกว่าปีก่อน และเป็นเพศชายมากกว่าเพศหญิงประมาณ 3 : 1 เท่า

สำหรับจำนวนผู้ได้รับบาดเจ็บจากอุบัติเหตุรถจักรยานยนต์ของโรงพยาบาลศูนย์ชลบุรี เฉพาะในเดือนกุมภาพันธ์ 2537 จำแนกตามอายุ พบว่าผู้ป่วยจะอยู่ในช่วงอายุ 15-19 ปี มากที่สุดคือมีจำนวน 108 คน จากจำนวนผู้ป่วยที่ประสบอุบัติเหตุทั้งหมด 349 คน (แผนกอุบัติเหตุ โรงพยาบาลศูนย์ชลบุรี,2537)

จากข้อเท็จจริงที่พบว่ามีจำนวนนักเรียนได้รับบาดเจ็บและเสียชีวิตจากการขับขี่รถจักรยานยนต์เกิดขึ้นทุกปี และมีแนวโน้มว่าจะมีจำนวนผู้ได้รับบาดเจ็บมากขึ้นเรื่อยๆ ปัญหาอุบัติเหตุจากรถจักรยานยนต์มักมีสาเหตุส่วนใหญ่มาจากผู้ขับขี่วัยรุ่น ซึ่งอยู่ในวัยที่มีความคึกคะนองและมีพฤติกรรมเสี่ยงต่ออันตรายในการขับขี่ โดยเฉพาะการขับขี่รถจักรยานยนต์อันเป็นยานพาหนะที่นิยมใช้กันอย่างมากในกลุ่มนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย จากผลการสำรวจการเดินทางไปโรงเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 และนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ของโรงเรียนในจังหวัดชลบุรี จำนวน 14 โรงเรียน ปี พ.ศ. 2536 พบว่า นักเรียนที่ใช้รถจักรยานยนต์เป็นพาหนะในการเดินทาง ไป-กลับโรงเรียนมีมากเป็นอันดับสาม รองลงมาจากรถประจำทางและการเดินเท้า (ฝ่ายวิจัยและประเมินผลกรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ,2537)

ในการวางแผนป้องกันและควบคุมปัญหาอุบัติเหตุจราจรได้อย่างมีประสิทธิภาพ จำเป็นจะต้องมีรายละเอียดข้อมูลพื้นฐานด้านกลุ่มประชากรที่เสี่ยง ลักษณะพฤติกรรมของประชากรที่เสี่ยง ชนิดของพาหนะ ลักษณะการเกิดอุบัติเหตุ ปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อม และปัจจัยสนับสนุนให้เกิดอุบัติเหตุ ทั้งนี้เพื่อให้เข้าใจกระบวนการเกิดอุบัติเหตุอย่างถ่องแท้ อันจะนำไปสู่การคิดค้นแผนการป้องกันและควบคุมได้อย่างตรงเป้าหมาย และมีประสิทธิภาพที่สุด ผู้วิจัยในฐานะที่ทำงานเกี่ยวกับด้านสุขศึกษาในโรงพยาบาลศูนย์ชลบุรี ได้พบว่าผู้ป่วยส่วนใหญ่ เมื่อได้รับอุบัติเหตุจะได้รับการบาดเจ็บที่เป็นอันตรายรุนแรงถึงขั้นกระดูกหักบริเวณแขนขา สะโพกเคลื่อนหรือหักพิการ เป็นอัมพาตและเสียชีวิต นักเรียนหรือวัยรุ่นที่กำลังอยู่ในวัยเล่าเรียนอันเป็นวัยที่รักสนุกคึกคะนองและชอบขี่รถจักรยานยนต์ผาดโผนเมื่อเกิดอุบัติเหตุรถจักรยานยนต์ มักได้รับ

ความรุนแรง ทำให้เกิดความพิการแขนขา สมอง หรือเสียชีวิตไม่สามารถเรียนหนังสือได้ตามปกติ และเกิดปัญหาสังคมและเศรษฐกิจตามมา ทำให้ประเทศชาติต้องสูญเสียทรัพยากรอันมีค่าและกำลังอันสำคัญของประเทศในอนาคต

ด้วยเหตุผลดังกล่างข้างต้น ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาพฤติกรรมการป้องกันอุบัติเหตุจากการขับขี่รถจักรยานยนต์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย สังกัดกรมสามัญศึกษาในเขตเทศบาล จังหวัดชลบุรี เนื่องจากเป็นกลุ่มประชากรที่เสี่ยงต่อการเกิดอุบัติเหตุจากการขับขี่รถจักรยานยนต์สูง ดังสถิติส่วนใหญ่มักพบว่าอุบัติเหตุที่เกิดจากรถจักรยานยนต์นั้น จะพบมากในกลุ่มวัยรุ่นที่อยู่ในช่วงอายุ 15-19 ปี ซึ่งกำลังศึกษาอยู่ในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย และศึกษาถึง ความรู้ ทัศนคติ และการปฏิบัติในการป้องกันอุบัติเหตุจากการขับขี่รถจักรยานยนต์ว่าเป็นพฤติกรรมที่มีความสัมพันธ์กันหรือไม่ ทั้งนี้เพื่อเป็นประโยชน์ในการวางแผนป้องกันและควบคุมปัญหาการเกิดอุบัติเหตุจากการขับขี่รถจักรยานยนต์ให้ได้ผลอย่างมีประสิทธิภาพ และเป็นแนวทางในการจัดการศึกษาให้แก่นักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายในเรื่องการปฏิบัติเกี่ยวกับการป้องกันอุบัติเหตุจากการขับขี่รถจักรยานยนต์ให้มีประสิทธิภาพต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบ ความรู้ ทัศนคติและการปฏิบัติในการป้องกันอุบัติเหตุจากการขับขี่รถจักรยานยนต์ ระหว่างนักเรียนที่เคยประสบอุบัติเหตุ และไม่เคยประสบอุบัติเหตุของกลุ่มนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย สังกัดกรมสามัญศึกษา ในเขตเทศบาล จังหวัดชลบุรี

2. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่าง ความรู้ ทัศนคติ กับการปฏิบัติในการป้องกันอุบัติเหตุจากการขับขี่รถจักรยานยนต์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย สังกัดกรมสามัญศึกษาในเขตเทศบาล จังหวัดชลบุรี

สมมติฐานในการวิจัย

1. ความรู้ ทัศนคติ และการปฏิบัติในเรื่องการป้องกันอุบัติเหตุจากการขับขี่รถจักรยานยนต์ของนักเรียนที่เคยประสบอุบัติเหตุกับนักเรียนที่ไม่เคยประสบอุบัติเหตุมีความแตกต่างกัน

2. ความรู้ ทัศนคติ และการปฏิบัติในเรื่องของการป้องกันอุบัติเหตุจากการขับขี่รถจักรยานยนต์ของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายมีความสัมพันธ์กัน

คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย

1. กลุ่มนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย หมายถึง นักเรียนที่สามารถขับขี่รถจักรยานยนต์ได้ ซึ่งกำลังศึกษาอยู่ในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนที่อยู่ในเขตเทศบาล สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดชลบุรี

2. เขตเทศบาล หมายถึง การบริหารส่วนท้องถิ่นอีกรูปหนึ่ง ที่มีพระราชบัญญัติเทศบาลพุทธศักราช 2496 กำหนดเทศบาลเป็นทบวงการเมือง หมายถึง ท้องถิ่นอันเป็นที่ตั้งของศาลากลางจังหวัดชลบุรี ชุมชนที่มีพลเมืองหนึ่งหมื่นคนขึ้นไป โดยอยู่กันหนาแน่นเฉลี่ยสามพันคนต่อหนึ่งตารางกิโลเมตร อันได้แก่ เทศบาลเมือง เทศบาลตำบล เทศบาลนคร ที่อยู่ในส่วนภูมิภาค

3. นักเรียนที่เคยประสบอุบัติเหตุ หมายถึง นักเรียนที่เคยได้รับอุบัติเหตุจากการขับขี่รถจักรยานยนต์ เริ่มตั้งแต่สามารถขับขี่รถจักรยานยนต์ได้จนถึงปัจจุบัน และอุบัติเหตุที่เกิดนั้นไม่คำนึงถึงว่าเป็นอุบัติเหตุรุนแรงหรือไม่รุนแรง

4. ความรู้ในเรื่องการป้องกันอุบัติเหตุจากการขับขี่รถจักรยานยนต์ หมายถึง ความรู้ในเรื่องการขับขี่รถจักรยานยนต์ที่ปลอดภัย กฎจราจร พฤติกรรมเสี่ยงต่อการเกิดอุบัติเหตุ และสภาวะการณ์ของอุบัติเหตุ ซึ่งจะนำไปสู่ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ไม่เกิดบาดเจ็บพิการหรือเสียชีวิต

5. ทัศนคติในเรื่องการป้องกันอุบัติเหตุจากการขับขี่รถจักรยานยนต์ หมายถึง ความรู้ความคิดเห็น ความเชื่อเกี่ยวกับการป้องกันอุบัติเหตุจากการขับขี่รถจักรยานยนต์ ในเรื่องการขับขี่รถจักรยานยนต์ที่ปลอดภัย กฎหมายจราจร

6. การปฏิบัติเพื่อการป้องกันอุบัติเหตุจากการขับขี่รถจักรยานยนต์ หมายถึง การปฏิบัติตนเองของกลุ่มตัวอย่างในเรื่อง การปฏิบัติตามกฎหมายจราจร และการขับขี่รถจักรยานยนต์ที่ปลอดภัย

7. อุบัติเหตุรถจักรยานยนต์ หมายถึง เหตุการณ์ซึ่งเกิดขึ้นขณะขับขี่รถจักรยานยนต์โดยไม่ได้คิดมาก่อนอันอาจจะก่อให้เกิดการบาดเจ็บ ตาย และทรัพย์สินเสียหายได้

ขอบเขตของการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นนักเรียนที่กำลังศึกษา อยู่ในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนประเภทสหศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ปีการศึกษา 2537 ที่สามารถขับขี่รถจักรยานยนต์ได้

ข้อตกลงเบื้องต้นของการวิจัย

คำตอบที่ได้จากการตอบแบบสอบถามของกลุ่มตัวอย่างเป็นคำตอบที่ตรงกับการปฏิบัติจริง

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย